

S z ö v e g é r t é s v e r s e n y

2019. május 7.

7. osztály

Hasznos tudnivalók!

1. 45 perc áll a rendelkezésedre!
2. Tollal dolgozz!
3. Nyugodtan dolgozz a szövegben!
4. Helyesírássra ügyelj, mert figyelembe vesszük!
5. Ügyelj a külalakra, a szépírássra!

Tanuló neve: _____

Iskola: _____

Felkészítő nevelő: _____

Elért pontszám: _____

Helyezés: _____

Nagyon jó munkát kívánunk!

Ünnepel a világháló

Tavaly ünnepelte 15. születésnapját, idén pedig már 20 éves. A World Wide Web, vagyis a világháló korát nehéz meghatározni, mert legalább három születési dátumot tudhat magáénak. Az első ezek közül 1989. március 13. Tim Berners-Lee, a svájci Európai Részecskefizikai Kutatóközpont (CERN) munkatársa ekkor készítette el azóta híressé vált tervezetét Information Management: a Proposal (Információkezelés: egy javaslat) címmel. A feljegyzés ma is megvan, jól látható rajta Mike Sendallnak, Berners-Lee főnökének kézírása: „homályos, de érdekes”. A tervezet zöld utat kapott, így 1990 karácsonyán a CERN központjában már két számítógépen futott a World Wide Web. Bevezették a „webcím” fogalmát, megszületett a weboldalak írásához szükséges nyelv, a hypertext mark-up language (html), és az egyes oldalak közti kapcsolódást biztosító eljárás, a hypertext transfer protocol (http). Ezt a napot tekintik a második születésnapnak. 1993. április 30-án a CERN munkatársai úgy döntöttek, közkinccsé teszik a hálót, így az internetet mindenki egységes rendszerben, szabadon és ingyenesen érheti el. Ez a nap a World Wide Web harmadik születésnapja, amelynek 15. évfordulóját 2008-ban a CERN-ben ünnepélyes külsőségek között köszöntötték.

Idén márciusban az „első születésnap” tiszteletére hívták össze az alapítókat, ahol a 20 éves évforduló kapcsán Tim Berners-Lee és a fejlesztésben akkor oroszánrészt vállaló kollégák szólaltak fel. Berners-Lee 1989-ben úgy látta, szükség van arra, hogy a CERN fizikusai egymással és a világgal is megoszthassák a számítógépükben tárolt információt. Így vetődött fel benne az ötlet, hogy a hypertext (hiperszöveg) lehetőségeit az internettel párosítsa. A hypertext biztosítja, hogy kapcsolatot teremtsünk dokumentumok között, a világháló pedig lehetővé teszi, hogy olyan dokumentumokat is elérjünk, amelyeket egy távoli számítógépen tárolnak. Az új hálózat nevének sokat töprengtek, végül 1990 májusában Berners-Lee javasolta a World Wide Web (világháló) nevet. 1990 karácsonyára elkészült a világ első weboldala, a <http://info.cern.ch>, 1991-ben pedig Nicola Pellow, az egyik diák létrehozta az első „böngészőt”. Óriási előrelépés volt, hogy a szövegben található hivatkozásnak már nem kellett könyvben utánanézni, hanem elég volt a hivatkozásnak megfelelő számot beütni és máris rendelkezésre állt a szöveg. A böngészőnek még nem volt grafikus felülete, nem lehetett egérrel rákliccelni, pusztán szöveges információt tartalmazott. 1993-ban az Egyesült Államokban aztán kifejlesztették az első grafikus böngészőt, a Netscape elődjének tekinthető Mosaicot, lényegesen egyszerűsítve a keresést.

A világháló és az internet fogalma gyakran összemosódik, pedig két különböző dologról van szó. Az internet az egész földet behálózó elektronikus útvonalak hálózata, a World Wide Web pedig az internet egyik legnépszerűbb szolgáltatása, olyan közkedvelt, mint például az elektronikus levelezés, az e-mail. Maga az internet is kerek évfordulót ünnepel idén. A Kaliforniai Egyetemen (UCLA) éppen 40 éve, 1969 szeptemberében kapcsoltak össze először egy számítógépet és egy elosztó berendezést, az úgynevezett Interface Message Processort (IMP), a mai routerek őst. Ezzel elkezdődött az ARPANET számítógéphálózat kiépítése, amely a mai internet elődjének tekinthető. A routerek azok a berendezések, amelyek egy hálózaton belül (pl. irodai vagy otthoni hálózat), illetve különböző hálózatok között irányítják az adatforgalmat. Az ARPA (Advanced Research Project Agency) az Amerikai Védelmi Minisztérium Fejlett Kutatási Projektek Ügynökségét takarja, az ott dolgozó kutatókban merült fel először, hogy az eredetileg katonai célú fejlesztést békés célokra, tudományos információk cseréjére is használni lehetne. Az 1969-es összekapcsolásnál Ste-phen Crocker és Vinton Cerf, az internet legendás személyiségei is jelen voltak.

A World Wide Web atyja, Berners-Lee 1994-ben elhagyta a CERN-t és megalapította a World Wide Web Consortiumot (W3C), ahol a világháló hosszú távú növekedését biztosító irányelveket, technológiákat és szoftvereket dolgozzák ki. 10 éve múlva, 2004-ben Erzsébet királynő az „internet globális fejlesztéséért tett szolgálatainak” elismeréseképpen lovaggá is ütötte. Az internet előnyei mellett Berners-Lee óvatosságra int: Legyünk körültekintőek, ha adatainkat közzé tesszük a hálón, mert akár generációk múltán is bárki számára elérhetővé válhatnak.

A 2009. márciusi ünnepségen Berners-Lee röviden vázolta, hogyan képzei el a világháló jövőjét. Az egyik legfontosabb fejlesztés a „szemantikus web” lenne, ahol a számítógépek még több feladatot átvállalnának az embertől. A gép „értelmezni” is tudná az adatokat, és összehangolná a különböző forrásokból nyert információt. Így a kereséskor összetett kérdésekre is választ kaphatnánk, például: „Melyek voltak azok a filmek, amelyek főszereplőjét 1990 előtt a legjobb férfiszínész kategóriában Oscar-díjra jelölték és a film nem volt hosszabb 2 óránál?” A technológia részleteit néhány alkalmazásban ma is használják, és úgy tűnik, egyre inkább tért hódít majd az internetes világban.

A másik legfontosabb fejlesztés célja, hogy minél többféle eszköztől érjük el a világhálót. Néhány éve ez még csak számítógépen keresztül történt, ma már mobiltelefont, televíziót, üzenetrögzítőt és egyes háztartási gépeket is csatlakoztathatunk a nethez. A legnagyobb fejlődés a telefonos elérhetőség terén jelentkezik, hiszen ma világviszonylatban már többen érik el a hálót telefonról, mint laptopról. Közéjük tartoznak azok az afrikai halászok, akik régi, de internetezésre alkalmas mobiltelefonjaikon keresztül kapcsolódnak a világhálóra, és így mérik fel, melyik piacra érdemes vinni a halat, hogy jobb árat kapjanak érte.

Nem tudjuk, milyen lesz a világháló 10 vagy akár csak 5 év múlva. Az ötletgazdák és fejlesztők fantáziája szárnyal, így könnyen lehet, hogy újabb jelentős lépések kerek évfordulóit jegyzi meg a világ, mi pedig tovább ünnepelhetünk, akár egy évben többször is.

SIMON ÁGNES

<http://www.termeszetvilaga.hu/szamok/tv2009/tv0910/simon.html>

Feladatok:

1. A szöveg segítségével add meg az alábbi rövidítések jelentését!

CERN:.....

WWW:.....

html:.....

http:.....

UCLA:.....

5/

2. Mit jelentenek az alábbi kifejezések?

zöld utat kapott:

.....

oroszlánrészt vállal:

.....

2/

A mi Janusunknak csak egy arca van

Arckonstrukció

Az 1991-ben a pécsi székesegyház altemplomában végzett ásatáson megtalált férfi maradványait igen nagy valószínűséggel tekintik Janus Pannonius földi maradványainak. Ezt megerősíti az, hogy a csontvázat a főoltár alatti területen helyezték el, ahova elsősorban az egyházmegye előljárói kerültek. A kutatást végzők a csontváz bal keze alatt egy 1465-ből származó II. Pál pápától származó bullát is találtak. A püspökökkel szokás volt eltemetni a mindenkori pápától kapott bullát, így valószínű, hogy az és a csontváz együtt azonosítja a Janus Pannoniust.

A tudósok a fellelt csontok vizsgálatával megbecsülték életkorát, magasságát, valamint az elhunyt betegségei alapján azonosították a sírban talált maradványokat. Az antropológusok – Marcsik Antónia és K. Zoffman Zsuzsa – szakvéleményei is alátámasztják, hogy 17 évvel ezelőtt valóban Janus Pannonius nyughelyére bukkantak.

A csontmaradványok felfedezése után 17 évvel, hagyományos szobrászi arckonstrukcióval készítik el a Magyar Természettudományi Múzeum antropológiai osztályának munkatársai, Dr. Kustár Ágnes antropológus és Árpás Károly szobrászművész Janus portréját, akinek az eddigi feltételezésekkel ellentétben markáns, férfias arca lehetett.

A leírások szerint Janus modellt ült a 15. században Andrea Mantegna olasz festőművész Férfi portré című képéhez. Megfestette őt barátjával, Galeotto Marzióval, kettős arcképet készítve róluk, azonban a kép mára elveszett. Emellett a pécsi Dóm Múzeumban őriznek egy fiatal apostolt ábrázoló szobrot, amit valószínűleg ugyancsak Janus Pannoniusról mintáztak.

Temetőbe járva biztos mindenki átérezte már a letűnt korok hangulatát, és talán a sírok előtt megállva megpróbálta elképzelni milyen lehetett az ott nyugvó ember élete. Nos, az arckonstrukció segítségével nem csak az igazságügyi antropológiában érhetnek el eredményeket a szakértők, hanem történelmi arcokat is rekonstruálhatnak.

Az igazságügyi antropológiában ezzel a módszerrel, elhunyt emberek koponyáira építik vissza a lágyszöveteket, a rendőrség, nyomozók munkájának segítésére. Ha már végképp elfogyott

minden eszköz (DNS vizsgálat, újlennyomat) egy a holttest személyazonosságának megállapítására, koponyája alapján egy olyan arcot tudnak rekonstruálni, amiből valaki felismerheti az elhunytat. A koponyáról CT (computer tomográfia) felvétel alapján számítógépes eljárással háromdimenziós modell készült, majd rapid-prototyping (RP) eljárással elkészítették a koponya műanyag másolatát, amelynek segítségével antropológusok megalkotják Janus Pannoniust.

A történelmi alakok arckonstrukcióját egyfajta művészetnek is lehet tekinteni, hiszen évtizedeken keresztül mindezt manuálisan végezték anatómusok, művészek és antropológusok. Napjainkban az arckonstrukció elkészítéséhez a fejlett informatikai háttérrel rendelkező országokban már számítógépes eljárást is alkalmaznak. Azonban ez a mesterség mindenképpen tudományos alapokra, az arc anatómiájára épül, ezért a szoftver alkalmazás mellett antropológiai tudásra és alapos anatómiai ismeretekre is szükség van.

Fabényi Júlia a Baranya Megyei Múzeumok Igazgatóságának vezetője szerint a most elkészített arcmás feladja a munkát a kutatóknak, hogy az igazi Janus-arcot összevegyék a korábbi ábrázolásokkal, illetve felfedezzék, hátha mégis megörökítette őt valahol egy középkori művész.

Humanista költő és püspök

Az első név szerint ismert magyar (horvát) költő, Janus Pannonius vagy másik nevén Csezmicei János, 1434-ben született. Jelentős költészeti munkássága mellett 1459-től Pécs püspökeként a humanizmus megalapítója volt a Mecsek lábánál fekvő városban. A Janus Pannonius név valószínűleg felvett antikizáló humanista név, amely felvételében a korán árvaságra jutott Janus külföldi (ferrarai, padovai) tanulmányai is szerepet játszhattak.

A fiatal Janus nevelését (özvegy édesanyja könnyebbségére) nagybátyja, Vitéz János vette a kezébe. A legjobb külföldi iskolákban tanította, így hamar Guarino da Verona ferrarai magániskolájába került. Az ifjúban gyorsan kibontakozott a költői tehetség, miközben Guarino nemcsak latinra, de görög nyelvre is tanította. 1454-ben Padovában jogi tanulmányokba kezdett, majd tanulmányai befejeztével itáliai körútra indult.

Hunyadi Mátyás trónra kerülésével, a költő hazakerült Magyarországra, az ország építéséhez a királynak jól képzett emberekre volt szüksége. Janus Pannonius gyorsan haladt a ranglétrán: a királyné kancellárja, majd királyi kancellár – azaz az udvari hivatalok vezetője lett. Nagybátyja sem volt tételen, és hamarosan a király legfőbb tanácsosává és az egyik legfőbb egyházi vezetővé vált. Mátyásnak szüksége volt arra, hogy az egyház feltétlenül mellette legyen központosító politikájában, ezért a püspökségek élére legmegbízhatóbb híveit állította. Így lett Vitéz kinevezése után Janus Pannonius pécsi püspök.

Bár élete nagy részét kitöltötte a politika, költői tollát sem dobta félre. Az epigramma és az elégia műfajában alkotott maradandókat, mint a *Pannónia dicsérete*, *Búcsú Váradtól*, *Galeotto Marzióhoz* című művei. Azonban éles határvonal figyelhető meg az itáliai és a magyarországi korszaka között. A latinul író költő itáliai költeményeire jellemző az életvidámság. Magyarországon írt műveire, pedig egyértelműen a búskomorság. A városi kultúrához, pezsgő, aktív szellemi élethez szokott művészt 1466-ban tüdőbaj támadta meg, amelyből sosem gyógyult fel teljesen. Bár nem vettek részt az 1467-es Mátyás-ellenes összeesküvésben, Mátyás a főnemességet is megadóztató politikáját nem tartották jó ötletnek, s így 1471-ben őis a király ellen fordult. A vereség után Pécs falai közé vonult vissza, majd Velence felé indult. Betegsége miatt azonban már nem érkezhetett meg, és 1472. március 27-én, Medveváron elhunyt. Janus Pannoniust a Remete nevű pálos kolostorban temették el, később azonban exhumálták, és Pécsre vitették. Kátrányos koporsóban rejtegették több évig, míg Mátyás 7 évvel a püspök halála után az őt megillető tisztességes temetést el nem rendelte.

Janus Pannonius földi maradványainak 2008. október 21-i újratemették, de előtte megmutatta a szakembereknek, és kezük munkája nyomán nekünk is valódi arcát.

Az arcreekonstrukciót készítették: Kustár Ágnes antropológus, Magyar Természettudományi Múzeum és Árpás Károly szobrászművész.

Írta: Szabados Melinda

www.geographic.hu

Feladatok:

1. Sorold fel, milyen bizonyítékok, vizsgálatok igazolják, hogy valóban Janus Pannonius földi maradványait találták meg!

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3/

2. Mit jelentenek a következő szavak, kifejezések?

antropológus:.....
rekonstruál:.....
manuális:.....

3/

3. Sorold fel az arcreekonstruálás folyamatának lépéseit!

.....
.....
.....
.....

3/

4. Döntsd el, igaz (I) vagy hamis (H) az állítás!

- a) Janus Pannonius az epigramma és az elégia mellett az óda műfajában is maradandót alkotott. ....
- b) A fiatal Janus neveltetéséről édesapja halála után nagybátyja gondoskodott. ....
- c) Janus P. Itáliában latinul, Magyarországon magyarul írta verseit. ....
- d) Az Itáliában és Magyarországon írt versek hangulatában jelentős eltérés fedezhető fel. ....
- e) Az arcreekonstrukciót az igazságügyi antropológia is gyakran alkalmazza. ....

5/

5. Válaszolj a szöveg alapján, mi a következő személyek foglalkozása, és milyen módon kapcsolódnak Janus Pannoniushoz!

a) Árpás Károly: .....

.....

b) Andrea Mantegna: .....

.....

c) Guarino da Verona: .....

.....

d) Vitéz János: .....

.....

5/

6. A szöveg adatainak segítségével írd le, hogy mely évben/években temették el Janus Pannoniust!

.....

.....

.....

.....

3/

22/

összesen: $17+22=39$

39/